

TÜRKİYE'DE İSG YAZILIMLARI

GENEL TESPİTLER

Günümüzde herkesin ortak kabulüne göre; “gücün kaynağı, bilgidir”. Bu bilgi; ister bilimsel, ister teknolojik, isterse enformatik bilgi olsun hepsi bir gücü ifade eder. Bilgi alanında önde olanlar, güçte de öndedir. Kim bilgi alanında daha ileri aşamada ise, kabul etmek gerekir ki, o daha güçlüdür. Tarih bize, bilginin önemli bir güç olduğunu gösteren kanıtlar açısından oldukça zengin örnekler sunar. Ateşi bulan toplumların, ateşi bilmeyen toplumlardan daha güçlü olduğunu; tekerleği icat eden toplumların tekerlekle henüz tanışmayan toplumlar üzerinde üstünlük kurduğunu biliyoruz.

Bilgi toplumu sürecini yaşadığımız günümüzde, bu gerçek daha da öne çıkmaktadır. Dünyanın en zenginleri arasında yerini alan insanların, bu ekonomik gücünü “bilgi”ye borçlu olduğunu biliyoruz. Dolayısıyla; bilginin, gücün kaynağı olduğu, yerçekimi kanunu kadar açık bir gerçektir.

Günümüzde bilişim teknolojilerinin hızlı gelişimi sonucunda, bundan birkaç yıl öncesine kadar hayal dahi edilemeyecek pek çok şey, hayatımızın adeta vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Bunu sağlayan en önemli unsur, hiç şüphesiz bilişim teknolojisidir. Bu nedenle, İSG alanında da bilişim teknolojisini kullanmak, kaçınılmazdır. İSG Bilişim Teknolojisi’ni; “İSG alanındaki bilgilerin üretimi, toplanması, değerlendirilmesi, analizi, saklanması, islenmesi, sunulması, yaygınlaştırılması, arşivlenmesi ve yönetilmesi süreçlerinin tamamı” olarak tanımlayabiliriz.

Ülkemizde halihazırda, işyerlerinde İSG ile ilgili İSG profesyonelleri tarafından üretilen bilgilerin, ÇSGB bünyesinde toplanmasını sağlayacak (veri tabanı oluşturacak) bilişim teknolojisine ait altyapı çalışmaları, henüz başlangıç aşamasındadır. Ancak birtakım entegrasyonlarla çok hızlı bir şekilde İSG Bilişim Teknolojisi anlamında yapılması gereken işlerin, yarısına yakını çözülebilir. Mesela ÇSGB; SGK Medula Sistemi, Sağlık Bakanlığı gibi sistemlerle entegrasyonlar kurarak; işyerlerine ait, İSG profesyonellerinin kişisel bilgilerine, çalışan bilgilerine, çalışanların sağlık bilgilerine rahatlıkla ulaşabilir.

İşin tam bu noktasında, şu gerçeği görmek zorundayız: İSG alanında ülkemizden 40-50 yıl önce yola çıkmış ülkelerle İSG kültürü konusunda kısa vadede yarışma şansımız söz konusu olmayabilir. Ancak İSG alanında üreteceğimiz yazılımlarla, bu ülkelerinin tamamını yakalama ve hatta geçme şansına sahibiz. Dolayısıyla İSG kültürü konusunda bu kadar gecikmiş olan ülkemizin, en azından yazılım konusunda benzer “geri kalmayı” yaşamaması gerekir.

Hatta hedeflerimizi; İSG bilişimi alanında ulusal ve uluslararası standartlara sahip, kalitesini ve güvenilirliğini ulusal ve uluslararası sertifikalarla kanıtlayan yazılımların üretilmesini ve bu yazılımların hem ülkemizde kullanılmasını ve hem de tüm dünyaya ihraç edilmesini sağlayacak şekilde kurgulamalıyız.

TÜRKİYE'DE ÜRETİLEN İSG YAZILIMLARI

Öncelikle, İSG çalışmalarında bir yazılım programı kullanılmasının çok önemli (hatta zorunlu) olduğunu baştan kabul etmemiz gerekir. Bir başka ifadeyle; yazılım kullanmadan İSG hizmetlerini hakkını vererek, doğru bir şekilde takip etmek ve yönetmek neredeyse imkânsızdır. Örneğin; orta ölçekli ve 50 çalışanı olan bir işletmede yıllık olarak tutulması gereken İSG kayıt sayısı 5.000 (beş bin)den fazladır. Bu kayıtların, yazılım olmaksızın yönetilmesi neredeyse imkansızdır. Bunun aksini iddia etmek; ya ne yaptığını bilmemek ya da bilmezlikten gelmek anlamına gelir.

Bugün için İSG yazılımları ile ilgili olarak ülkemizdeki en önemli sorun; İSG yazılımlarının kalitesinden çok, bunun İSG Profesyonelleri ve işyerleri (işverenler) tarafından bir “ihtiyaç” olarak görülmemesidir. Belki bu tespite; İSG Profesyonellerinin, mevcut alışkanlıklarından vazgeçememesini de ekleyebiliriz.

Ülkemizde özel sektör eliyle üretilip piyasaya sürülmüş İSG yazılımlarına, süre ve sayı olarak baktığımızda, Avrupa'nın çok önünde olduğumuz görülmektedir. Aslında bu fiili durum (üretkenlik) ülkemiz adına takdir edilmesi gereken çok önemli bir konudur. Ancak buradaki en temel sorun; bu yazılımların hiçbir standarda (veri setlerine) göre üretilmemiş olmasıdır. Çünkü bu konuda ÇSGB standart (veri setleri) çalışmaları henüz tamamlanmamıştır. Bir başka ifadeyle; önümüzdeki süreçte İSG standartlarının ÇSGB tarafından yayınlanmasından sonra, şu anda ülkemizde üretilmiş olan İSG yazılımlarının tamamı revizyona uğramak zorunda kalacak ve hatta bir kısmı belki de bu sürece adapte olamadığı için ömrünü tamamlamış olacaktır.

Kullanıcı beklentilerinden bağımsız olarak; Devlet, İşveren ve İSG Profesyonelleri açısından ülkemizde üretilmiş İSG yazılımlarını bir takım bilimsel kriterler açısından incelediğimizde şunları söyleyebiliriz:

- Ülkemizdeki İSG yazılımlarının en önemli talihsizliği; İSG hizmetlerinin geçen birkaç yıllık süre zarfında, İSG Profesyonelleri tarafından genellikle Excel formatıyla takip edilmiş olmasıdır. Bunun doğal sonucu olarak; İSG yazılımlarının önemli bir bölümü, yazılım algoritmalarını Excel formatını dikkate alarak kurguladı. İkinci temel sorun; yazılıma danışmanlık yapan İSG Profesyonellerinin olaya bir bütün olarak değil, sadece kendi beklentileri ve tecrübeleri açısından bakmış olmalarıdır. Sonuç olarak; algoritmadaki hatalar, lokal (kişisel) mantık kurguları çok emek harcanmış olan, ancak ne işe yarayacağı tartışmalı, daha çok “veri girişi”ne dayalı ve birbirine benzeyen birçok İSG yazılımı ortaya çıkarmış oldu.
- Ülkemizde üretilmiş İSG yazılımlarının çok önemli bir kısmında “denetim ve karar verme süreçlerinin etkinliği bakımından” veri yükleme işlemi yapmıyor. Sadece Word, Excel, PDF gibi ortamlarda zaten tutulan/tutulabilen bilgiler, yazılımlara aktarılıyor. Dolayısıyla; kaydedilen verilerin güvenilir ve kullanılabilir olma vasfı ortadan kalkıyor ve karşımıza, aslında “dijital çöplük” diyebileceğimiz bir tablo çıkıyor. Kullanıcılar ise, en az 6 ay süreyle bu yazılımları kullanmaları sonrasında dijital bir çöplükle karşı karşıya olduğu gerçeğini anlayabiliyorlar. İSG Profesyonelleri, aylarca veri girdikten sonra, ihtiyaç duydukları “rapor ve istatistikler”e ulaşamayınca, aslında “sistemi yöneten kişi olmak” yerine “veri giriş elemanı” olarak çalıştıklarını fark ediyorlar. Bu tür programlar kullanıldıkça da, bu akıbet değişmeyecektir.
- Önümüzdeki süreçte, standartların ÇSGB tarafından tanımlanmasından sonra piyasada var olmayı sürdürecektir olan yazılımlar açısından, “yazılım kalitesi”ni belirleyecek en önemli kriterlerden biri; Devletin talebini karşıladıktan sonra, işverene ve İSG Profesyonellerine “sistemi yönetme” konusunda yapacağı katkılar olacaktır. Bu katkılar ne kadar fazla ise, yazılım o kadar kabul görecektir. Sistemin yönetilmesi; ancak yazılımın üreteceği “rapor ve istatistik” verileriyle mümkündür. Rapor ve istatistiksel verilerin elde edilmesi de, ancak hazır veri tabanları kullanmakla mümkündür. Dolayısıyla bir programda ne kadar fazla veri tabanı varsa, o program o kadar kaliteli olacaktır.

Özetle şunu söyleyebiliriz ki; her türlü İSG verisi, bilimsel araştırmalar için bir kaynak, İSG profesyonelleri için de kendi kendilerini yetiştirme (eğitme) aracı, işverenler için sistemi yönetme fonksiyonu üstlenir. İSG bilişim teknolojisinin, İSG alanında etkin ve verimli bir şekilde kullanımını sağlayarak; erişim hakları tanımlanmış yetkili kişi ve kuruluşlarca ulaşılabilir, tüm işyerlerini ve çalışanları kapsayan ve tarafların kendisine ait bilgilerine erişebileceği İSG verileri, ülkeyi kapsayacak şekilde İSG özel ağı üzerinden paylaşılabilir. İşte o zaman İSG kültürü konusunda da hızlı yol almak mümkün olacaktır.